

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Derleme Makalesi • Review Article

Doğa Turizminde Yeni Eğilim: Modern Kampçılık

New Trend in Outdoor Tourism: Modern Camping

Burak GÜRER^{a*}

^a Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep / TÜRKİYE

ORCID: 0000-0002-0605-3272

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 15 Mayıs 2024

Kabul tarihi: 8 Ekim 2024

Anahtar Kelimeler:

Kampçılık,

Karavan,

Kamp taşıtı,

Doğa.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: May 15, 2024

Accepted: October 8, 2024

Keywords:

Camping,

Caravan,

Recreational vehicle,

Outdoor.

ÖZ

Doğada zaman geçirmek birçok amaçla kullanılan bir etkinlik hâline dönüşmüştür. Kişisel gelişim, heyecan arama, rehabilitasyon, eğitim yapmak ve dinlenmek gibi nedenler sebebi ile doğa sınırsız imkânlar sunmaktadır. Açık alan etkinliklerinin bu özelliği son yıllarda doğa turizminin çeşitlenmesine neden olmuştur. Kampçılık yapanlar doğanın sunduğu bu eşsiz güzellikleri görmek adına büyük çabalar harcamaya başlamış ve giderek donanımlarını arttırmaya başlamışlardır. İzole bölgelere ulaşmadaki zorluk ve mesafe araç kullanmak isteyen kampçı sayısında belirli bir artışa neden olmuştur. Böylelikle, doğa turizmi içinde yer alan kampçılık, son zamanlarda hızlı bir gelişim içinde olmakla birlikte farklı eğilimler içine girmiştir. Özellikle Covid-19 pandemisi sonrası insanların kapalı ve kalabalık ortamlardan ayrılma isteği artmış ve bunun sonucunda doğada zaman geçirmeye başlamışlardır. Bu da doğa turizminin bir parçası olan kampçılığa hareketlilik kazandırmıştır. Karavan ve kamp araçlarının yaygınlaşması sonucunda yeni bir eğilim olarak adlandırılabilen araçlı kampçılık oldukça belirgin bir hâle gelmiştir. Bununla beraber çadır, karavan ve araç üstü çadır kampçılığı aynı zamanda çevresel sorunlara da yol açmaya başlamıştır. Bu çalışmada, son yıllarda büyük ivme kazanan kampçılık çeşitleri ve ortaya çıkardığı sorunlar derlenmeye çalışılmıştır. Sonuçların kamp, karavan ve kamp aracı ile yapılan kampçılıkta doğanın korunması ve çevre kirliliğinin engellenmesi adına etkili olacağı çalışmaya temel oluşturmuştur. Özel ve kamu işletmelerine ve gelecekte yapacakları kamp alanları için bir rehber olacağı düşünülmüştür. Elde verilere göre, eğitimsiz ve bilinçsiz şekilde yapılan kampçılık ciddi şekilde kirlilik sebebidir. Doğanın korunması için yerel yönetimlere düşen sorumluluklar oldukça önemlidir.

ABSTRACT

Spending time in nature has become an activity used for many purposes. Nature offers unlimited opportunities for reasons such as personal development, excitement seeking, rehabilitation, training and relaxation. This feature of outdoor activities has led to the diversification of outdoor tourism in recent years. Campers have begun to make great efforts to see these unique beauties offered by nature and have gradually begun to increase their equipment. The difficulty and distance in reaching isolated areas has led to a certain increase in the number of campers wanting to drive. Thus camping, which is among outdoor tourism, has been developing rapidly recently and has entered different trends. Especially after the Covid-19 pandemic, people's desire to leave closed and crowded environments has increased and accordingly they have started to spend time in outdoor. This has added mobility to camping, which is a part of outdoor tourism. The widespread use of caravans and camping vehicles has made vehicle camping, which can be called a new trend, become quite evident. However, tent, caravan and recreational vehicle camping has also started to cause environmental problems. In this study, we tried to compile the types of camping that have gained momentum in recent years and the problems they cause. The results formed the basis of the study, which will be effective in protecting nature and preventing environmental pollution in camping, caravans and recreational vehicles. It is thought that it will be a guide for private and public enterprises and the camping areas they will build in the future. According to available data uneducated and unconscious camping is a serious cause of pollution. The responsibilities of local governments for the protection of nature are very important.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: burakgurer27@gmail.com

EXTENDED ABSTRACT

The intense workload and stress brought by the industrial society has started to increase in recent years. The global climate crisis, environmental problems and excessive costs cause people to turn to different fields. At this stage, especially the increase in holiday and accommodation costs has begun to put economic strain on many participants. Camping activities have come to the fore as the best way to have a holiday in the cheapest, most comfortable way and without being dependent on a place. Thus, the search for alternative tourism began to increase, and especially after the pandemic, there was a rapid increase in efforts to spend time in nature and stay in nature. The main reason for the rapid increase in nature tourism is the search for alternative holidays. This interest pushed people to think of alternative holidays, and eventually there was an intense increase in camping. In recent years, it is necessary to work on increasing the number of recreation areas for camping purposes. Because as a result of this intense interest, there have been accumulations especially in certain regions and serious environmental problems have begun to emerge. This rapid rise, especially after the pandemic, has started to give rise to a new trend. It has become a trend to spend time in nature in the most comfortable way with camping equipment placed in cars or camping vehicles. It seems that modern camping is mostly done in three ways. Tent camping, caravan and on-vehicle tent (camping vehicle) are the most preferred camping types. After the earthquake in our country on February 6, 2024, the use of caravans increased further. This increase in the use of caravans after the earthquake also caused the nature tourism sector to become more active. This new trend has reached such a point that inflatable tents, tables, solar energy panels and stoves inside the tents have begun to be installed in camps. This modern camping trend has also brought about huge problems. These dangers are generally very serious environmental pollution and unconscious campers. Traveling to isolated areas with camping vehicles, damaging the natural cover and leaving waste by unconscious campers are serious problems. In this period when it is very easy to access materials, individuals who have never received any training, who do not know the ethical values of camping and nature sports, and who join this movement purely as a social movement, are causing great problems. The number of natural areas where solid waste is left in nature, green trees are cut down and random fires are lit is rapidly increasing. After forest entry bans came to the fore, pollution in camping areas that had permission or were exempt from these bans started to create serious environmental problems. As a precaution against environmental pollution and unconscious campers, studies need to be carried out to implement certification programs and impose deterrent penal sanctions. Certificates should be made mandatory for all campers. In this way, environmental problems can be prevented to some extent and nature can be protected.

Local governments need to start creating new recreation areas in response to this new trend. The local governments of our provinces located in geographically disadvantaged areas have much more responsibility in this regard. Modern camping, which can be seen as a branch of nature tourism, can now be done in many areas. There are even accommodation opportunities in the city for those who use caravans and tents on vehicles. Therefore, it is important for local governments to take steps to support this type of tourism. Establishing camping areas, creating caravan parks and providing uninterrupted services under the guidance of experts and academicians will also contribute to the economy and promotion of the region. Thus, waste management will be taken under control and environmental problems will be prevented. The important thing here is to create these areas in the right and appropriate places. Otherwise, there will be dysfunctional and ineffective space management and the investments made will be wasted. In this review study, the types of camping that emerged as a new trend and the problems it caused were examined. This new trend, which we can call modern camping, poses a lot of problems in terms of protecting nature. It should not be forgotten what can be done to protect nature, what precautions should be taken, and how camping areas, caravan and camper parking areas should be created and managed by professional teams. It should not be forgotten that in all types of camping, the main goal is to protect nature and be in touch with nature. In all activities carried out in nature, all harmful elements such as environmental pollution, exhaust gases and solid waste must be meticulously managed.

Giriş

Sporun çevreden bağımsız olması düşünülemez (Pfahl, 2013, s. 68). Kampçılık, Avrupa'da yaklaşık 400 milyon geceleme sağlayan ve bazı ülkelerde konaklama birimlerinin çoğunluğunu oluşturan önemli bir ekonomik alandır (Cerovic, 2014, s. 57). Araştırmaya konu olan yeni nesil kampçılığa, medya ve basından da bildiğimiz üzere özellikle ülkemizde pandemi sonrası doğadaki aktivitelere güvenli olmasından dolayı bir yönelim gerçekleşmiştir. Böylece dünyada etkili olan ve birçok alanda tüketici davranışlarının değişmesini etkileyen Covid-19 pandemisinin kampçılık ile ilgili tesislere olan ilgiyi arttırdığı görülmektedir. Her şeyin dahil olduğu tatil tesislerinde zaman geçirmek yerine, özellikle kalabalığın az olduğu doğal ortamlar başta olmak üzere kamp, butik otel ve pansiyon gibi tesislerde zaman geçirme isteği artmaktadır (Türkiye Potansiyel Karavan Alanları Saha Tespit Raporu, 2021, s. 2). Tabii ki bu hızlı artışın, beraberinde getirdiği sorunlarda kaçınılmaz olacaktır. Bu sorunların en büyüğü ise araştırmanın odak noktalarından birini oluşturan ve dikkat çekici bir konu olan doğanın kirlenmesi ve bozulmasıdır. Tülek ve Atik (2012, s.1), doğayı korumayı, “insan, bitki ve hayvanların yaşam esaslarının ve varlıklarının dengeli bir yapı içinde güvence altına almak amacıyla doğal çevrenin ve öğelerinin geniş kapsamlı olarak korunmasıdır” şeklinde tanımlamıştır.

Doğada, özellikle ormanlık alanlarda yapılan aktiviteler arasında en popüler olanı kamp faaliyetleridir (Lin ve Chuang, 2021, s. 198). Kampçılık, kültürel, duygusal ve sosyal olarak paylaşılan kamp deneyimidir. Kamp deneyimleri; dinamik, yapılandırılmış, duygusal, insanların yaşamlarında önemli olan ve doğal ortamla ilgili bir deneyimdir. Gelişen orman kampçılığının doğasında var olan değişiklikler, kamp deneyimlerini ve kampla ilgili anlamları etkileyebilmektedir (Garst vd., 2010, s. 92). İnsanın doğayla temasının sınırlı hâle gelmesinin endişe verici olduğu bir dönemde (Louv, 2005, s. 47), kamp; çocukların ve yetişkinlerin doğa deneyimini yaşayabileceği hayati bir mekanizmadır (Garst vd., 2010, s. 90). Fiziksel, sosyal ve bilişsel sağlığı iyileştirmek için şehir hayatından uzaklaşıp doğada vakit geçirmek, insanların kamp faaliyetlerine giderek daha fazla ilgi göstermesine neden olmuştur (Lin ve Chuang, 2021, s. 198). Burada anlaşılacağı üzere kampçılığın, ciddi bir serbest zaman etkinliği olmakla birlikte aynı zamanda bir eğitim aracına dönüştüğü söylenebilir. Uzun yıllardır doğada yapılan tüm kamp ve benzeri etkinlikler farklı alanlara da yönelime sebep olmuştur. Araştırmaya konu olan kamp ve karavancılık böylece bir turizm hareketliliği olarak da görülmeye başlamıştır. Rekreasyon ve doğa turizmi hem ekonomik hem de çevresel birçok etkisi olan, önemi giderek artan faaliyetlerdir. Toplum değiştikçe rekreasyon ve doğa turizmine yönelik talep ve eğilimler de değişmekte ve gelişmektedir (Bell vd., 2007, s. 2). Kamp faaliyetlerine olan bu ilginin artmasıyla birlikte verilen hizmetler ve düzenlenen etkinlikler de nicelik ve nitelik olarak değişmektedir (MacLeod, 2017, s. 1125). Fakat Caldicott, Scherrer ve Harris (2022, s. 1), kampçılıkla ilgili kavramsal bir netlik olmadığını vurgulamıştır. Bu eksiklik, kampçılıkla ilgili tanımları oldukça çeşitli bir yelpaze içinde konumlandırmış olabilir.

Doğada yapılan faaliyetlere katılmak, bağımsız davranışların gelişimi ve çevresel devamlılık için olumlu davranışlar oluşturmada önemlidir (Prince, 2017, s. 168). Doğada zaman geçirmenin faydalarının (Gürer ve Biçer, 2022, s. 19) yanı sıra, bilinçsiz olarak yapılan doğa sporlarının da olumsuz etkileri oldukça fazladır (Gürer, Arslaner, Gençer ve Abakay, 2016, s. 156). Böylece ekoloji, iklim krizi ve çevre sorunları son yıllarda birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir (Bunds ve Casper, 2018, s. 1; Forsyth, 2003, s. 1; Mincyte vd., 2009, s. 103; Robbins, 2004, s. 3; Gürer vd., 2022, s. 149). Bazı araştırmacılar ise sporun çevre üzerine zararlı etkileri olduğunu iddia etmiştir (Grant, 2014, s. 168). Bilindiği üzere son yıllardaki artan bilinçsiz off-road faaliyetleri ve doğal ortamlardaki araç kullanımları doğaya çok ciddi zararlar vermektedir. Fakat, burada dikkat edilmesi gereken nokta ise karavan ve kamp alanları ile ilgili bir ekonominin oluşmaya başlamasıdır. Eğlence amaçlı ve araç kullanılarak yapılan

kampçılığın hızlı büyümesi, karavan parkı konaklamalarına odaklanan geleneksel modelleri zorlamaya başlamıştır (Caldicott vd., 2022, s. 1). Bu bağlamda, karavan kamp kullanımı ve ortaya çıkan kriz ile ilgili araştırmaların artış gösterdiği de görülmektedir (Iannacone, 2021, s. 102034; Toudert, 2021, s. 1). Kampçılık gibi doğada gerçekleştirilen aktivitelere katılmak için insanlar sık sık kendi araçlarını kullanmayı tercih etmektedir (Bunds ve Casper, 2018, s. 4). İklim değişikliği ve çevre sorunlarının meydana gelmesinde ve büyümesinde en önemli faktörlerin başında da insanların bu ulaşım tercihleri gelmektedir (Atalay vd., 2024, s. 1). Uluslararası İklim Değişikliği Paneli (2013) raporlarına göre, küresel iklim değişikliğinin insan kaynaklı nedenleri arasında; ormanların yok edilmesi, atık yönetimi, tarım faaliyetleri, otomobiller, uçaklar ve diğer taşıtların fosil yakıtların yanması sonucu CO₂ ve diğer zararlı gazları atmosfere salınımı ve fosil yakıt kullanımı gibi unsurlar yer almaktadır.

Bu bilgilerden yola çıkarak araştırmada, özellikle Covid-19 pandemisi sonrasında kampçılık etkinliğinin hızlı bir artış gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Araştırmada, yeni nesil olarak adlandırılan, kampçılık etkinliğinin türleri ve bilinçsiz yapılması sonucunda ortaya çıkan çevreye kirliliği ve meydana getirdiği zararların ortaya konması amaçlanmıştır. Ülkemizdeki birçok doğal alanın bilinçsiz ve eğitimsiz kampçılar tarafından kirletilmesinden yola çıkarak bu derleme sonucunda bir farkındalık yaratılması da araştırmanın önemi oluşturmaktadır. Bunun dışında ulusal ve yerel yönetimlere kamp ve karavan alanlarının oluşturulması ve yönetimi için yapılması gerekenler açısından ışık tutmaktır. Böylece özellikle yeni yapılacak olan tesislerin ve alanların iyi şekilde planlanması, denetlenmesi, yönetilmesi ve doğanın korunmasına katkı sunmaktır.

Kavramsal Çerçeve

Kampçılık

Doğa sporları, çeşitli aktiviteler içeren geniş bir alandır. Doğa sporlarının popülerliği, yerel iklim, hava koşulları ve kültürel faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir. Ormanlık alanlar; yürüyüş, kampçılık, dağ bisikleti ve doğa fotoğrafçılığı gibi faaliyetler için uygun bölgeleri içermektedir (Cordell ve Tarrant, 2002, s. 269, 277, 280). İster kırsal ister konforlu bir kamp olsun, kampçılık popüler bir etkinliktir (Brooker ve Joppe 2014, s. 2). Kampçılık; uzaklaşmak, yenilenmek, aileniz, arkadaşlarınız ve kampçı arkadaşlarınızla sosyalleşmek için sınırlı fırsatlar sunan, popüler bir konaklama ve açık hava rekreasyon şeklidir (Brooker ve Joppe, 2014, s. 3). Kampçılar normal rutinlerinin dışına çıkmak, kendilerini şehir yaşamından hem fiziksel hem de psikolojik olarak uzaklaştırmak için eşsiz fırsatlara sahiptir (Hogue, 2011, s. 1). Kırsal bölgelerde yapılan kampçılık, farklı tatil dönemlerinde bir bölgenin güzellik ve olanaklarını değerlendirme fırsatı verir. Farklı avantajlar sağlama açısından kampçılık, daha ekonomik olması, kampın doğal ortamlarda gerçekleşmesi gibi nedenlerle son zamanlarda ciddi bir alternatif hâline gelmeye başlamıştır (Gunn, 1994, s. 28). Bu çalışmada, yeni nesil kampçılığın çeşitleri incelemeye alınmıştır. Böylece serbest zamanlarında özellikle arazi taşıtları ve karavan kullananların yaygınlaşması ile geleneksel olarak bilinen çadır kampçılığı değişim göstermeye başlamıştır. Geleneksel kampçılık, kamp alanında veya vahşi doğada kısa bir süreliğine çadırda yaşama faaliyetidir (Brooker ve Joppe, 2013, s. 1). Birçok araştırmada vurgulandığı üzere kampçılık gibi etkinlikler ile doğada zaman geçirmek bireye olumlu katkılar sunmaktadır (Gürer ve Biçer, 2022, s. 19). Serbest zamanlarda doğa sporlarına katılmak istek gören bir faaliyettir. Katılım sağlayanlara istediği fırsatları vermektedir. Serbest zamanlarda doğa sporu etkinlikleri içinde yer almak kişilere, ileri seviyede özgürlük hissi veren, mutluluk yaşatan, sosyal hâle getiren, kendi durumlarına göre etkinlik fırsatı veren, amaçlandığı tarzda bir faaliyet sunan ve serbest zamanları en sağlıklı şekilde kullandıran bir faaliyet şeklinde kendini göstermektedir (Gürer ve Caymaz, 2019, s. 264). Doğa sporları, bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlıklarına pozitif katkı sağlaması, şehir yaşamının kalabalık ve yoğun temposunun

bireyler üzerindeki etkilerini hafifletmesi ve insanlar arasında sosyalleşmenin artırması açısından önemlidir (Yılmaz, 2006, s. 50). Doğal alanlardaki rekreasyonel faaliyetler; toprak, bitki örtüsü ve yaban hayatı dahil olmak üzere bir dizi çevresel bileşeni etkilemektedir (Marasinghe vd., 2021, s. 4; Marion vd., 2016, s. 352). Kamp faaliyetleri, toprağı, bitki örtüsünü, yaban hayatını ve suyu etkileyebilecek önemli ve çoğunlukla yerel kaynak etkilerine neden olabilir ve bu tür etkilerin ciddiyeti kullanım düzeyine göre değişir (Eagleston ve Marion, 2018, s. 51; Lawrence, 2018, s.1-4, 34-35).

Bilindiğı üzere pandemi ile birlikte, özellikle yaşam alışkanlıkları değişim göstermiş, daha çok televizyon izleme, internette zaman harcama, ev işleri ile uğraşma, uyuma, çocukları ile zaman geçirme ve farklı fiziksel aktivitelere (yoga, pilates, meditasyon) yönelimlerin olduğu ortaya konmuştur. Pandemi kısıtlamaların hafifletilmesi ile birlikte özellikle denize kenarı olan bölgelerde su sporlarında, diğer bölgelerde ise kampçılık ve doğa sporlarına katılımda artış olmuştur (Gürer, 2021, s. 520). Kampçılık açısından bakıldığında, az gelişmiş ve uzak alanlar daha değişken şekillerde kullanılmaktadır. Belirlenen kamp alanlarında veya hiç kamp kurulmamış yerlerde kamp yapılabilir (Cole, 2004, s. 43). Dinç ve Öztürk, (2013, s. 122)'e göre, alternatif ekoturizm faaliyetleri arasında, sudaki sporlar önde olmak üzere dağcılık, kaya tırmanışı, kampçılık, doğa yürüyüşü, doğa fotoğrafçılığı, dağ bisikleti, Off-road, jeep safari, motorkros, yaban hayatı (bitki ve hayvan) gözlemleri, kuş gözlemciliğı, yayla turizmi, mağara turizmi gibi uygulamalar yer almaktadır. Covid 19 pandemi sırasında ve sonrasında birçok araştırma yapılmış ve bu araştırmalarda dikkat çekici sonuçlar ortaya konmuştur. Bunlardan birinde, Covid-19'un kamp yapma kararına etki etme sebepleri içinde ilk sırada, yasaklardan / kapanmaların etkisi ile doğayla buluşma isteğı (%34,5), sonrasında ise kalabalık olmayan / sosyal mesafeye uyan alanlar / kalabalıktan kaçma isteğı (%14,8) gelmektedir (360° Kamp / Karavan Araştırması, 2021, s. 27).

Araştırmanın temel noktalarından birini de kamp ve karavan kullanıma bağı gelişim gösteren doğa turizm oluşturmaktadır. Doğal alanların rekreasyon amaçlı kullanımı giderek büyüyen küresel bir turizm olgusudur (Margaryan ve Fredman, 2017, s. 87; Marasinghe vd., 2020, s. 52). Kamp turizmi, genel turizm endüstrisinin büyüyen bir bölümünü temsil etmektedir (Mikulic vd., 2017, s. 226). Kamp turizmi, genel anlamıyla doğaya dayalı özel ilgi turizminin bir biçimi olarak tanımlanmaktadır (Blichfeldt ve Mikkelsen, 2015, s. 1). Buna bağı olarak, son yıllarda kamp tarzları ve seçenekleri önemli ölçüde değişkenlik göstermiştir (Collins ve Kearns, 2010, s. 53). Kamp yapmanın çekiciliğı, kısmen kampçıların davranışını tetikleyen, yönlendiren ve bütünleştiren uyarıların incelenmesiyle açıklanmaktadır. Bu motivasyonlar karar verme sürecini (Sirakaya ve Woodside, 2005, s. 817) ve kamp yapmaktan elde edilen kişisel tatminin derecesini etkilemektedir (Yoon ve Uysal, 2005, s. 55). Fiziksel aktiviteyi temel alan, insanların doğada zaman geçirmesinin veya doğal çevreyle temas hâlinde bulunmasının yararları konusunda artan çalışmalar mevcuttur (Gürer ve Biçer, 2022, s. 18-19; Ten Brink vd., 2016, s. 1). Kamp deneyimi hakkında yapılan bir araştırmaya katılanlar kampçılığı, restorasyon, özel alanlar, aile işleyişi, doğayı deneyimlemek, kişisel kimlik, sosyal etkileşim ve çocukların öğrenimi ile ilişkilendirmiştir (Garst vd., 2010, s. 94).

Doğa sporları ile alakalı birçok yeni malzeme ve aracın yaygınlaştığı görülmektedir. Böylelikle aile olarak da doğaya çıkışta bir artış olduğu tahmin edilmektedir. Böylelikle teknolojik gelişmeler kamp deneyimini de değiştirmiştir. Birçok kıyafet, çadır ve uyku tulumunda doğal kumaşların yerini sentetik malzemeler almıştır (Tilin ve Grudowski, 1997, s. 135). Hava koşullarına dayanıklı çadırlar, portatif ocaklar, kendiliğinden şişen yastıklar, katlanabilir su şişeleri ve güneş enerjisiyle ısıtılan duşlar gibi malzemelerdeki gelişmeler kamp yapmayı daha konforlu hâle getirmiştir (Cordell vd., 1999, s. 7-11). Araştırmamızın odak noktasında olan ve farklı bir eğilim olarak son zamanlarda karşımıza çıkan yeni nesil

kampçılığa bağlı çevresel sorunlar dikkat çekici noktaya gelmiştir. Teknolojik bu gelişmeler ve özellikle kamp alanlarına araçlarla ulaşım artması ve kolaylaşması sonucunda doğa sporları etiğinden ve felsefesinden uzak bilinçsiz bir kampçılık eğilimi ortaya çıkmıştır. Bu bilinçsiz eğilim kamp alanlarında tahribata yol açmak ve çevresel kirlilik oluşmasını hızlandırmaktadır. Çevresel sorunlar hakkında basında sıklıkla haberler yer almaktadır (www.milliyet.com; www.trthaber.com). Stevenson, Allen, Mendez, Sellars ve Gould, (2020, s. 531), araştırmasında kamp alanlarında oluşan kirliliğin arttığını söylemiş ve kirliliğin yönetilmesi gerektiğine değinmiştir. Doğal alanlara ekolojik ve ziyaretçi sayılarına bağlı olarak uygun sanitasyon seçeneklerinin sağlanmasını vurgulamıştır (Stevenson vd., 2020, s. 531). Palmberg ve Kuru (2000, s. 35), doğa aktivitelerine katılanların çevresel sorumluluğu hakkında yapmış olduğu araştırmasında, doğanın kirlenmesi büyük bir sorun olarak belirtildiğini ve çevresel kirliliğin; çöp dolu ortamlardan, hava ve su kirliliğine kadar çeşitli şekillerde ortaya çıktığını ortaya koymuştur. Aşırı ilgi karşısında doğanın korunması ile ilgili yeterli tedbirler alınmadığından, doğal alanlarda oluşan tahribat, yıpranma ve kirlilik önemli bir sorun olarak karışımıza çıkmaktadır. Böylece, benzeri yerlerin bakımının özensiz ve yetersiz düzeyde yapılması da problemleri artırmakta ve ileride çözülmesi daha zor durumlara dönüştürmektedir. Kamp turizmi açısından çevre oldukça önemli bir unsurdur (Topay ve Koçan, 2009, s. 127).

Yukarıdaki literatürden de anlaşılacağı üzere, kampçılık son yıllarda oldukça popüler olan ve hızla gelişen bir alandır. Bilinçli yapıldığı sürece bireye olumlu katkılar sunmaktadır. Bu hızlı gelişim beraberinde, bilinçsiz şekilde kampçılık icra eden bir kitle de yaratmıştır. Kampçılık malzemelerine ulaşımın kolaylaşması, her bütçeye göre ürün bulunması, bazı kamp alanlarının yakınlığı kampçılıkla ilgisi olmayanları da bu alana çekmiştir. Burada esas sorgulanması gereken ise bu kitlenin ortaya çıkardığı atıkların yönetimidir. Özel ya da kamu tarafında işletilen kamp alanlarında bu yoğun ilgiye bağlı olarak ciddi atık yığınları oluşmakta, bu atıklar bazı yerlerde geç toplandığı için köpekler veya vahşi hayvanlar tarafında dağıtılmaktadır. Bu da çevre kirliliğini büyüten bir sebep olarak karışımıza çıkmaktadır. Tüm bu problemler için ciddi bir atık yönetimi politikası uygulanmalıdır.

Karavan Kampçılığı

Karavan, bir karayolu aracıdır. Dünya üzerindeki algısı ise, bir araç dışında özellikle kampçılık turizmi ile beraber anılan bir hayat tarzı şeklinde açıklanmaktadır. Kamp ve karavan turizmi, doğayı korumakla birlikte, yöredeki yaşayanların yaşam kalitesini arttırmanın bir şekli olarak, turizm açısından fazla gelişmemiş olan izole bölgeleri tercih edilebilir hâle getirirken, şehirdeki ve o yöredeki insanların bir araya gelmesini sağlayarak, o bölgeye toplumsal ve ekonomik katkılar vermektedir. Bu tarafla kampçılık ve karavan turizmi özellikle izole alanlarda icra edilen bir turizm türü olarak karışımıza çıkmaktadır (Türkiye Karavan Sektörü Durum Analizi Raporu, 2021, s. 4). Karavan ve karavan kampçılığının, ihmal edilen bir konu ve araştırma sayısının sınırlı olduğu birçok araştırmacı tarafından bildirilmiştir (Lashley, 2015, s. 121; Mikkelsen ve Cohen, 2015, s. 670; Mikulic vd., 2017, s. 232). Tesisler ve malzemeler zaman içinde modernize edilmiş ve büyümüş olsa da kamp yapmak hâlâ düzenli bir zaman çizelgesini takip eden ve doğal çevreyle çok az temasa izin veren düzenli kentsel yaşam tarzlarından bir kaçış sağlamaktadır (Collins ve Kearns, 2010, s. 62). Böylece kampçılar, kendi kendine dayattıkları sadeliği benimserler ve normal yaşantılarından kopup, kendilerini şehir yaşamından fiziksel ve psikolojik olarak uzaklaştırabilirler. Birçok kamp alanında başka kişilerle bir arada olma duygusunun tadını çıkarırlar (Collins ve Kearns, 2010, s. 54; Lashley, 2015, s. 116). Karavan kampçılığı aile tatili olarak ele alındığında, kamp yapmanın sosyal faydaları, ailelerin ve arkadaşların doğal ortamlarda birlikte kaliteli zaman geçirmesine olanak tanınmasıdır (Timothy ve Teye, 2009, s. 265; Mikkelsen ve Blichfeldt, 2018, s. 136). İşte bu bağlamda, özellikle uzun süreli bir kamp etkinliği planlandığında karavan kampçılığı bazı

kişiler ya da ailelere daha cazip gelebilmektedir. Özellikle pandemi sonrasında ve özellikle 6 Şubat 2023 tarihli depremlerden sonra karavan yaşantısının daha merak edilen bir konuma kavuştuğu söylenebilir. 360° Kamp / Karavan Araştırması (2021, s. 14), verilerine göre de karavan kampçılığına olan ilgide artış gözlemlenmektedir.

Kamp aracı destekli kampçılığın hızlı büyümesi, karavan parkı konaklamalarına odaklanan geleneksel kampçılık modellerine meydan okumaktadır (Caldicott vd., 2022, s. 1). Bir yandan da orman alanlarında motorlu kamp araçlarını kullananlar ile diğer rekreasyon etkinliklerini yapan gruplar arasında anlaşmazlıklar yaşanmaktadır (Dellora vd., 1984, s. 72). Giderek artan kampçı sayısı için geleneksel kampçılık görüşü değişmekle birlikte, kampçılık; bir kamp taşıtında, karavanda, kabinde veya ev konforu keyfinde başka türde geçici barınakta en az bir gece uyumayı içermektedir. Geleneksel fikirlere sahip olanlar ise, kampçılığı çadır kurma ve doğa etkinlikleriyle ilişkilendirmektedir (Brooker ve Joppe, 2014, s. 1-2). Tüm bunların yanında artan karavan kampçılığı beraberinde karavan parkı sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Buradaki temel sorunun park maliyetleri, karavan parkı sayılarının yetersiz ve imkânlarının az olduğu düşünülmektedir. Duşlar, tuvaletler, elektrik ve musluk suyu gibi sabit alan olanakların sağlanması, bir zamanlar ticari karavan parklarındaki karavan kampçıları için önemli noktadır. Sonrasında atık depolama tankları, güneş enerjisi ve mobil iletişim gereçleri gibi araçlardaki olanaklar, sosyal değişim ve gelişen karavan teknolojileri, giderek daha fazla kendi kendine yeten ve bağımsız hareketliliği destekleyerek geleneksel iş modelini yavaşlatmaya başlamıştır. Çoğu karavan kampçısı, çeşitli ticari, kâr amacı gütmeyen veya devlet kamp alanları içindeki karavan kamp alanları için ücret ödemeye devam ederken, giderek artan sayıda karavan kampçısı, konaklamalarının bir kısmı veya çoğu için düşük maliyetli fırsatlar artmaktadır (Loney, 2021, s. 1; McCarthy, 2022, s. 1). Kampçılar doğaya çekilseler dahi, bu rahatsızlıkla mücadele etmek durumundadırlar. Bu durum ise karavanların, kamp taşıtlarının, kabinlerin ve diğer benzer çatısı bulunan konaklama türlerinin popülaritesine artarak katkıda bulunmaktadır (Brooker, 2012, s. 71). Aşağıdaki tabloda Avrupa'da kayıtlı 2023 yılına ait kamp araçlarının listesi yer almaktadır. Bu istatistiğe göre kamp araçları sayısında 2023 yılında birçok ülkede düşüş gözlemlenmiştir. Bu azalma sayısında, Covid-19 pandemi etkisinin azalması, araç fiyatlarının çok yüksek olması, çadırli kamp yapma isteğinin artışı ve devlet politikaları gibi birçok nedenin etkisi olmuş olabilir.

Tablo 1: Avrupa'daki Yeni kamp Araçlarının Sayıları (Ocak - Eylül 2023)

Ülke	Karavan			Moto-Karavan			Karavan+Moto-Karavan		
	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
Avusturya	973	77	-20,1	4222	3094	-26,7	5195	3871	-25,5
Belçika	1177	890	-24,4	5218	4943	-5,3	6395	5833	-8,8
Danimarka	2034	1599	-21,4	1121	959	-14,5	3155	2558	-18,9
Finlandiya	710	623	-12,3	1231	1106	-10,2	1941	1729	-10,9
Fransa	5844	5656	-3,2	20031	19102	-4,6	25875	24758	-4,3
Almanya	21110	18752	-11,2	56901	57376	+0,8	78011	76128	-2,4
İtalya	542	521	-3,9	4919	4634	-5,8	5461	5155	-5,6
Hollanda	7101	5706	-19,6	2011	1949	-3,1	9112	7655	-16,0
Norveç	2019	1563	-22,6	1808	1435	-20,6	3827	2998	-21,7

Portekiz	44	51	+15,9	323	409	+26,6	367	460	+25,3
Slovenya	153	124	-19,0	297	311	+4,7	450	435	-3,3
İspanya	1349	983	-27,1	4482	4099	-8,5	5831	5082	-12,8
İsveç	2897	1758	-39,3	3069	2266	-26,2	5966	4024	-32,6
İsviçre	1587	1228	-22,6	6044	5353	-11,4	7631	6581	-13,8
İngiltere	10543	10158	-3,7	9469	9990	+5,5	20012	20148	+0,7
Diğerleri	1778	1572	-11,6	3323	2958	-11,0	5101	4530	-11,2
Toplam	59861	51961	-13,2	124469	119984	-3,6	184330	171945	-6,7

Kaynak: <https://www.e-c-f.com/artikel/registration-figures/> (28.02.2024)

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Kamp Karavan Turizmi Sektörel Araştırma Raporunda da (2022, s. 19) belirtildiği üzere çevre kirliliği, dünya çapında salgınlar, plansız şehirleşme vb. birçok etken, özellikle son yıllarda doğa temelli turizm çeşitlerinin artışına neden olmuştur. Karavan ve kampçılık turizmi; tüm Dünya'da ve ülkemizde COVID-19 salgınından sonra tüm turistler tarafından her geçen gün tercih edilmesi hızla artan bir turizm çeşididir. Türkiye Karavan Sektörü Durum Analizi Raporuna (2021, s. 7) göre, Türkiye'deki tatil ve kısa süre konaklanacak tesis sayısı 696 olmakla birlikte; kamp yapılan alanlar, tüm karavanlar için park hizmeti veren tesislerin sayısı 226'dır. Toplamdaki tesisler içindeki değeri %0,9 seviyesindedir. Bu rapora göre yüzdelik dilim az gözükse de sonraki yıllarda artışın daha fazla olduğu düşünülmektedir.

Karavan Turizmi

Kamp turizmi, önemi giderek artan ve aynı zamanda çehresinde de önemli değişiklikler yaşanan küresel bir olgudur (Rogerson ve Rogerson, 2020, s. 349). Modern kamp aracı üretimi ve tüketimi; katılım, teknoloji ve ölçek açısından hızla gelişmektedir (Harding, 2013, s. 40) Araştırmacılar, karavan turizmini hem turizm ulaşımının hem de konaklamanın bir parçası olarak özel bir turizm türü olarak ele almaktadır (Patterson vd., 2015, s. 539). Bu nedenle karavan kampçılığı, doğada konaklamayı içeren daha geniş rekreasyonel deneyimlerin bir bileşenidir (Brooker ve Joppe, 2013, s. 5; Lashley, 2015, s. 116). Dünyada yaşanan turizm eğilimleri ve değişimlerine bakıldığında turizme dayalı seyahatin zamanla değiştiği ortaya çıkmaktadır. Kampçılık ve karavan parkı tesislerine olan isteğin artışı, turizm eğilimlerini belirleyebildiğinden hizmet desteklerinin fazlalaşmasının gerektiği ortaya konmaktadır (Türkiye Potansiyel Karavan Alanları Saha Tespit Raporu, 2021, s. 2). Hâlihazırdaki, çadır kullananların %48.2'si kadar potansiyel çadır kullanan kişi bulunuyorken bu oran karavancılık yapanlar için %63.1'dir. Buradaki değerlere göre sektördeki potansiyel artış %56.7'dir (360° Kamp / Karavan Araştırması, 2021, s. 11). Tabi ki bu artış zamanla yönetilmesi gereken bir sorun olarak ortaya çıkma başlamıştır. Bu çalışma bu problemlere dikkat çekilmesi açısından da önemlidir. Kamp aracı alımının yüksek olduğu ülkelerdeki yerel yönetimler, kendilerini araçlı kampçılık konusunda sıkıntılı durumlarla karşı karşıya bulmaktadır (Williamson vd., 2021, s. 232). Bir yandan pek çok yerel yönetim, bölgelerine yeni zenginlik ve gelir getiren bir etkinlik olarak görürken (Williamson vd., 2021, s. 237) diğer yandan, temel paydaşlar ve vergi mükellefleri olarak mevcut ticari karavan parkı işletmecilerinin ekonomik çıkarlarını desteklemek ve korumaya çalışmaktadır (Makse, 2021, s. 1). Rogerson ve Rogerson, (2020, s. 357)'a göre, kampçılık yapılan alanların veya karavan parklarının sürdürülebilir yönetimini de kapsayacak şekilde yenilikçi ve kampçılık turizmini içeren önemli araştırma konuları yer almaktadır. Bu konuların araştırılması ve ortaya net sonuçların konması özellikle çevre

kirliliğinin kirlenmesi açısından önemli olacaktır. Hep vurgulandığı gibi bilinçsiz ve eğitim olmadan yapılan kampçılık faaliyetleri ciddi bir kirlilik sebebidir. Böyle durumlarda çok ciddi orman yangınlarının çıktığını da basın ve medyada sıklıkla görmekteyiz.

Tüm bu bilgilere bağlı olarak, pandemi ile birlikte yaygınlaşan karavan ve çadır turizminin kontrolden çıktığı bazı haber kanallarında ele alınmıştır. Karavanlarda yaşayan insanların atıklarının çevre kirliliğine neden olduğu vurgulanmış, yerel yönetimlerin alt yapı hizmetleri sağlamak noktasında dikkatli ve hassas davranması gerektiği söylenmiştir (www.antalyakorfez.com). Kenar (2023, s. 445) araştırmasında, karavan turizm motivasyonunu olumsuz etkileyen unsurlar içerisinde çevresel sorunların varlığına dikkat çekmiştir. Zaman geçirilen alanların birlikte kullanıldığı karavan parkı bölgelerinde, park kullanıcılarının birbirine karşı saygılı olmamasını sorun olarak belirtmiştir. Türkiye’de karavan turizmi kültürünün yeni yeni yol kat ediyor olması ve karavan parkı yapılan alanlarının daha akılcı dizayn edilmesi gerektiğini görüşü ortaya konmuştur (Kenar, 2023, s. 463). Kamp ve karavan turizmine yönelik bir başka çalışmada ise fazla kalabalık, yüksek fiyatlar ve çevrenin aşırı kirli olması katılımcıların belirttiği önemli sorunlar içinde yer almaktadır. Ayrıca elektrik desteğinin, suyun, duşlar ve tuvalet gibi öncelikli ihtiyaçların olmaması veya kısıtlı bulunması, çevrenin temizliğine dikkat edilmemesi, birçok yerin güvenlik konularına önem vermemesi diğer öne çıkan sorunlardır (Yorgun vd., 2023, s. 1388). Karavan kampçılığı gibi kırsal turizm faaliyetlerinin devamlılığının sağlanabilmesi, doğanın korunması ve çevresel kirlenmenin minimum seviyeye indirilmesi ile mümkün olmaktadır (Özdemir ve Kafa, 2012, s. 30).

Karavan turizminin büyümesi dikkate alındığında, karavanların kendi içinde özelliklerine göre ayrıldığı bilinmektedir. Moto-karavan, çekme karavan, orijinal karavan terimleri literatürde karşımıza çıkmaktadır. Türü ne olursa olsun bir kamp aracı olarak yoğun kullanılmaya başlayan karavan kampçılığı için dikkat edilmesi gereken hususlar değişmemektedir. Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, karavan kampçılığı, bir yandan hızla yayılmakta ve gelişmekte, bir yandan kullanıma bağlı olarak çevre kirliliği oluşturmakta bir yandan da karavan parkları gibi sorunları ortaya çıkarmaktadır. Buradaki önemi noktalardan biri, karavan turizminin meydana getirdiği çevresel sorunlarla baş edilmesi gerektiğidir. Diğer ise, kampçılık konusunda da ele alındığı üzere bilinçli ve çevre etğine dikkat eden bir kitlenin oluşması/oluşturulmasıdır.

Araç Üstü Çadır ile Kampçılık (Recreational Vehicle)

Modern kampçılık için hızla yayılan araç üstü çadır kavramı, Dünya’da ve Türkiye’de son yıllarda doğa turizmi kapsamında talep gören bir kampçılık türüdür. Literatürde araç üstü kampçılık ile ilgili çok fazla bilimsel çalışma yer almamaktadır. Literatürde daha çok kamp aracı, rekreasyon aracı, eğlence aracı ya da dinlenme aracı (Recreational Vehicle, Rooftop Tents) şeklinde karşımıza çıkan araç üstü çadır kampçılığı, araştırmacıların üzerinde durması gereken bir alandır. Çünkü bu kavram özellikle pandemi sonrasında hızlı bir yayılım göstermiştir (Caldicott vd., 2022, s. 1; Green, 1978, s. 429; Muneenam ve Suwannattachote, 2023, s. 243). Kamp aracı (araç üstü çadır) kampı; bir kamyon, spor amaçlı arazi aracı (SUV) veya kamyonet olabileceği gibi, araca geçici olarak takılan bir çatı çadırı kurulabilen bir kamp aracının kullanıldığı bir kamp türüdür (Muneenam ve Suwannattachote, 2023, s. 244). Bir çalışmada, kamp gezileri sırasında en popüler konaklama türleri arasında, çadırlar (%77) karavanlar (%16), kabinler (%6) ve diğer (%1) yer almaktadır (Coleman Company Inc. & Outdoor Foundation, 2014, s. 13). Genel olarak, üç tür kampçılık tercih modeli ortaya çıkmaktadır. Bunlar; karavan kullanıcıları, çadır kullanıcıları ve kabin kullanıcılarıdır (Oh vd., 2007, s. 23). Başka bir çalışma ise kamp yapmayı çadır, karavan ve kulübelerde konaklama şeklinde sınıflandırmıştır (Ma vd., 2020, s. 1). Tüm bu kampçılık çeşitleri düşünüldüğünde aslında araçlı kampçılık türünün hızlı bir büyüme içerisine olduğu düşünülmektedir.

Araçlar için üretilen çatı çadırları, araba çatılarında kullanılan ve giderek daha popüler hâle gelen bir çadır türüdür (Tomesani, 2023, s. 2). Bu araçları kullananlar, seyahat ederken ayrı bir konaklama tesisine ihtiyaç duymazlar ve nadiren otel veya motellerde kalırlar. Genellikle parklarda ve kamp alanlarında kalarak tatilleri için daha az harcama yapmayı tercih ederler. Gelir kategorisine göre araç üstü çadır tercihleri, alternatif rekreasyon seyahati türlerini oldukça çekici bir tatil yaşam tarzına dönüştürmektedir (Green, 1978, s. 429). Kampçılar genel olarak, yüksek düzeyde güvenlik, kalabalık olmayan ortamlar ve uygun tuvalet olanakları gibi belirli özelliklere sahip kamp alanlarını tercih etmektedir (Oh vd., 2007, s. 23). Araç üstü çadır ile kamp yapanlar ise, araçları sayesinde tehlikeli hayvanlardan, yılanlar ve örümcekler gibi istenmeyen hayvanlar ile teması azaltırlar. Ayrıca toprak, zemin ve bitki örtüsündeki nemden rahatsızlık duymazlar. Araç üstü çadır ile kamp için düz bir alana ihtiyacı yoktur ve dolayısıyla çamur, kaya ve ağaç kökleriyle ilgili bir sorun yaşamazlar (Off Road Tents, 2019). Buradan anlaşılacağı üzere, araç üstü çadır kullanımı konfor içermektedir. Böylece doğaya çıkma ya da kamp yapma isteği olan fakat hayvanlardan korkan katılımcılarda doğada zaman geçirme fırsatı bulmaya başlamıştır. Bu araç üstü çadır kullanımı yani araçlı kampçılık için bir avantajdır. Fakat beraberinde doğanın kirletilmesi gibi sorunları da getirmektedir. Ekili alanlardan geçme, ormanlık alanlarda egzoz gazı salınımının artması, küçük hayvanların ezilme ihtimali ve araçlar tarafından derelerden geçilerek suyun kirletilmesi gibi çevresel sorunlar oluşabilmektedir.

Araç üstü çadırın kullanımı, çadırı yoğun olarak kullanan kişilerde mevcut duruma göre artış göstermektedir. Halihazırda çadır kullananlarda, araç üstü çadırın kullanılması %6,8'lik yüzdelerle dilimi kaplarken, potansiyel kullanıcılarda bu yüzdelerle dilimin %28,6'ya yükselmesi beklenmektedir (360° Kamp / Karavan Araştırması, 2021, s. 11). Ostby (2013, s. 287) araştırmasında çarpıcı bir sonuç ortaya koymuş ve araba sahibi olmayı kamp faaliyetleriyle ilişkilendirmiştir. Bu çalışma aslında kampçılık endüstrisinin büyüme hızına ve araçlı kamp yapma isteğindeki artışa işaret etmektedir. Kamp endüstrisi, turistleri kendi bölgelerine çekmek ve tutmak için önemli tesisler, olanaklar ve hizmetler içermektedir (Grande, 2021, s. 10). Bu kamp araçları, bilinen bir ikamet yerinin konforunu ve rahatlığını korurken, açık havayı deneyimlemek ve diğer kampçılarla sosyalleşmek için güçlü bir istek ile karakterizedir (Green, 1978, s. 429). Doğa sporlarının sosyalleştirici etkisi tüm makale boyunca vurgulanmış bir noktadır. Çünkü kamp grupları aynı zamanda bu etkinliği icra ederken sosyalleşmektedirler. Karavan ve araç üstü çadırların (kamp aracı) yayılması ile birlikte kamp gruplarının zamanla birbirlerinden uzaklaşmaları da kaçınılmaz olmaktadır. Bir araştırmaya göre, çadırdan karavan kullanımına geçmek, bazılarının kampçılardan ayrılması anlamına gelmektedir (Ostby, 2013, s. 299).

Tüm bu teknolojik kamp araçlarının kullanımı ile beraber bazı çevresel sorunların doğduğunu da görmezden gelmemek gerekir. Son zamanlarda, çevre ve ekoloji ile ilgili araştırmaların fazlaşması, çevresel farkındalığın artmasına destek sağlayacaktır. Bu çevresel bilincin farkında olan bireyler/toplumlar doğaya sahip çıkmanın yanında eko-turizm etkinliklerine ciddi önem göstermektedir. Bu durumda, millî parklar ve koruma altındaki bölgeler ilk sırada olmak üzere, bilinen doğa sporları bölgelerindeki turizm potansiyelinin değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Dinç ve Öztürk, 2013, s. 118). Kalabalığın çok olduğu zamanlarda, rekreasyon bölgeleri üzerindeki yük artmakta ve bu kalabalık buralardaki ekolojik durumun bozulmasına yol açmaktadır. Kamp araçlarının konakladığı popüler rekreasyon alanlarında, çok sayıda tatilcinin doğaya karşı sorumsuz ve bazen yağmacı tutumu ortaya koyduğu görülmüştür. Kamp araçları, sadece popüler olan dinlenme alanları ve rotalarını ziyaret etmeye değil, aynı zamanda vahşi hayatının en uzak ve izole köşelerine ulaşılmasına da imkân sağlamaktadır. Böylece insan, faaliyetleri yoluyla doğal çevrenin kirlenmesine ve yok edilmesine aktif bir katılımcı olmaktadır (Tcyplakova vd., 2021, s. 1-3).

Rekreasyon alanlarındaki araçlar, hareketsiz ya da hareket hâlinde olsun, atmosferik havayı, toprağı, su kaynaklarını ve genel olarak canlı organizmaların yaşam alanlarını yoğun şekilde kirletmektedir (Tsyplakova ve Yankevich, 2017, s. 132). Ayrıca kamp araçları ile yapılan etkinliklere katılanlar; çimen ve çiçekleri ezmekte, çalılıarı kırmakta, ateş için odun kesmekte, yüksek sesli müzik açmakta, orman ve tarla sakinlerini korkutmakta, sigara izmaritleriyle çöp yığınları ve sönmüş ateşler bırakmakta ve ormanlara zarar vermektedirler (Kolesnikova, 2016, s. 5). Bunun yanında Tsyplakova vd. (2021, s. 3) araştırmasında, farklı bir sonuç olarak, kamp aracı kullananlara uyguladığı ankette, %95'inin yaktıkları ateşi söndürdüğünü, ateş kalıntılarını temizlediğini ve tüm çöplerini yanlarında götürdüğünü belirtmiştir. Bahsi geçen bölgeler incelendiğinde ise, ateş kalıntılarının kaldığı, çöplerin ve atıkların bırakıldığı gözlemlenmiştir. Yukarıdaki araştırma sonucuna göre, kamp aracı kullanan katılımcıların anketlere verdiği cevaplar ile konakladıkları alanlarda ortaya çıkan sonuçlar birbirleri ile örtüşmemektedir. Katılımcılar, çevreci davranış gösterdiklerini beyan etmekte olup aslında tam tersi hareket etmektedir. Söylemleri ile yaptıkları arasındaki bu tutarsızlık, çevreye karşı zarar verdiklerini farkında oldukları ve doğaya karşı olumsuz davranışlarını fark etme konusundaki isteksiz olmaları ile açıklanabilir. Bu alanların denetlenmesi ve kirlilik için önlem alınması önemli bir konu hâline gelmiştir. Anlaşılacağı üzere, kamp araçları ile yapılan kampçılık etkinliklerinde, çevre ve hava kirliliği olduğu bir gerçektir. Tüm bölgelerde durumun böyle olmayacağı düşünülmekle birlikte, bu konulardaki çalışmaların az olması net bir sonuç ortaya konmasını zorlaştırmaktadır.

Muneenam ve Suwannattachote (2023, s. 249) araştırmasında, araç üstü çadırla keyifli bir kamp yapmak için önceden yeterli hazırlıkların yapılması ve yerel kurallara saygı gösterilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Sorumluluk sahibi turistler, kamp araçlarıyla ulaştıkları alanlarda, kamp alanına park etmeden ve yerleşmeden önce bölgenin yerel kurallarını incelemelidir. Bu kurallar, kampçıların konaklarken neler yapabilecekleri, hangi alana park edecekleri, nelerin mevcut olduğu ve elektrik kullanımı için bir ödeme yapılıp yapılmayacağını veya kamp alanı için geçerli olan gürültü yapma kurallarını kapsamaktadır (Muneenam ve Suwannattachote, 2023, s. 249). Kurallara uyulması bir zorunluluktur. Doğa ve çevre güvenliği için sıkı tedbirlerin alınması da öncelikli bir işittir. Bu sonucun genellenebilmesi için birçok kamp alanında bilimsel çalışmalar yapılması gerekir. Türkiye'de, karavan ve kamp aracı turizmi yeni gelişmekte olduğu için yerel yönetimler, özel park işletmeleri ve kamu yöneticileri kampçıların kendilerine uygun yerleri seçmelerine olanak sağlamalıdır. Bu bağlamda özel belirlenmiş alanlar yok ise, özellikle tuvalet, mutfak ve diğer atıkların çevreye zarar vermeyeceği yerlerin seçilmesi için yönlendirmeler yapılmalıdır. Belirlenmiş alanlar dışındaki kamp aracı park alanlarında, kamp ateşi ve mangal yakılmamalı çevreye rahatsızlık verilmemelidir.

Tartışma

Kampçılık genel olarak, açık havada ucuz şekilde konaklamayı ve bireylerin evden uzakta zaman geçirmesini hedefleyen bir tür eğlence amaçlı açık hava etkinliğidir (Brooker ve Joppe, 2013, s. 1, 5). Yapılan araştırmalar kampçılığın, sosyal etkileşim boyutunun kamp deneyimleri için çarpıcı yönünü ortaya koymuştur. Kamp faaliyetleri, sürekli olarak sosyal nitelikte olup kamp yapanların, çoğunluğunun ne yaptıklarından çok kiminle birlikte olduklarının önemli olduğunu belirtmiştir. Kampçılığın yaşam boyu bir işleve hizmet ettiği açıkça görülmekle birlikte 21. yüzyılda aile üyelerini bir araya getiren bir etken olarak görülmektedir (Garst vd., 2010, s. 103, 105). Doğa sporlarının fiziksel sağlık, zihinsel sağlık ve esenlik üzerine olumlu faydaları (Eigenschenk vd., 2019, s. 1-2) oldukça fazladır. Orman kampları, aile üyelerinin birlikte zaman geçirmesine, birlikte aktif olmasına ve birbirini dinlemesine atfedilen aile işleyişini iyileştirmektedir (Garst vd., 2010, s. 97). Fakat doğada

zaman geçirmenin önemi bu kadar vurgulanmışken bir araştırmada, doğaya bağlılıkta azalma oldukça, yaşamdan alınan doyumun da azalış gösterdiği belirtilmiştir (Capaldi vd., 2014, s. 10). Bu araştırma göstermektedir ki doğa insanoğlu için vazgeçilmez ve korunması gereken bir varlıktır. Aslında bu konu araştırmanın da odak noktalarından biridir. Kişiler, doğaya karşı sorumluluğunun farkında olduğunda, doğayı sahiplenmek ve devamlılığını sürdürmek için çaba göstereceklerdir (Hassan vd., 2009, s. 52).

Bu çalışmanın yola çıkış hipotezlerinden biri, yeni nesil kampçılık olarak adlandırılan özellikle karavan ve araç üstü çadır kampçılığının doğaya olan etkilerinin analiz edilmesidir. Özellikle pandemi sonrası hızla artan karavan ve kamp araçlı kampçılığın, eğitimsiz ve doğa etiğinden uzak katılımcılar tarafından yapıldığında, çevrede nasıl etkiler oluşturduğu merak edilmiştir. Türkiye’de bu kampçılık tarzının yeni gelişmekte olduğu düşünülürse ortaya çıkan sonuçlar bu konularda kararlar alınmasına rehberlik yapacaktır. Bir araştırmada, Covid-19’un kamp etkinliği yapmak üzerindeki tesir oranı %54,1 olarak belirtilmiştir. Burada en belirleyici sebepler ise uyulması gereken yasaklar ve ev kapanmalarının etkisi ile doğada olma isteği, insanların az olması, sosyal mesafeye kuralına uyan alanlarda olma ve kalabalıktan uzaklaşma isteğidir (360° Kamp / Karavan Araştırması, 2021, s. 4). Doğadaki rekreasyonel faaliyetler, önceleri zararı en az olan çevresel etkiler arasında yer almaktayken son dönemlerde ise, doğada yoğun şekilde araç kullanımının, doğal ekosistemlerin kirlenmesi ve yok edilmesi konusunda doğrudan suçlu olduğu ortaya konmuştur. Kamp aracı kullananların birçoğu çevresel zarar verdiğinin farkında olduğunu bilmekle beraber, %95’i araçların rekreasyonel ekosistemlere zarar vermediğine inanmaktadır. Kamp aracı kullananların, bilinçsizliği ve toplumdaki çevre bilinci eğitiminin yetersiz durumu, çevre dostu rekreasyon için gerekli altyapının bulunmaması çevre kirliliğini ortaya koyan önemli sonuçlardır (Tcyplakova vd., 2021, s. 4). Gelişmekte olan kamp ve araç endüstrisinin konforlu kamp yapma imkânları getirdiği artık bilinen bir konudur. Hayvan ve böcek korkusu olan kişiler bile artık rahatlıkla kamp yapabilmektedir. Araçlarla ve karavanla yapılan bu yeni nesil kampçılık doğada hızlı ve bilinçsiz şekilde kamp yapan ciddi bir kitlede oluşturmuştur. Artık uzak, vahşi ve izole yerlere gitmekte bu araçlar sayesinde oldukça kolaylaşmıştır. Bu kadar avantajın olduğu kampçılık türündeki bu artış yönetilmesi gereken sorunları da beraberinde getirmiştir.

Tablo 2: Avrupa’da 2020 yılındaki Karavan ve Moto-Karavan kullanımı

Ülke	Karavan	Moto-Karavan	Karavan + Moto- Karavan
Avusturya	39820	32777	72597
Belçika	40283	62348	102631
Danimarka	121672	11092	132764
Finlandiya	66248	60668	126916
Fransa	539000	559800	1098800
Almanya	722516	674697	1397213
İtalya	64000	240915	304915
Hollanda	425489	144509	569998
Norveç	118687	55222	173909
Portekiz	18000	10000	28000
Slovenya	6109	6076	12185
İspanya	231800	80000	311800
İsveç	285965	108518	394483

İsviçre	29910	65100	95010
İngiltere	555494	250425	805919
Diğerleri	205257	65795	271052
Toplam	3470250	2427942	5898192

Kaynak: https://www.e-c-f.com/wp-content/uploads/2021/08/europabestand_C-RM.pdf (28.02.2024)

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Avrupa toplumunda karavan kullanım sayıları oldukça yüksektir. Bu kadar karavan kullanıcısı mutlaka bir kirliliğe neden olacaktır. Yapmış olduğum çalışmadan anlaşılacağı üzere bilimsel araştırmalar karavan kampçılığının kirlilik meydana getirdiğini ortaya koymaktadır. Bilinçli ve eğitim odaklı bir kampçılık etkinliği veya karavan kampçılığı doğanın ve çevrenin korunmasına mutlaka katkı sağlayacaktır. Bu konuda hükümetlere ve yerel yönetimlere ciddi sorumluluklar düşmektedir. Karavan ve çadırli kampçılık için bir sertifikasyon sisteminin getirilmesi, eğitilmiş ve bilinçli bir kampçı toplumunun oluşmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Unutulmamalıdır ki doğa aynı zamanda bir eğitim aracıdır ve gelecek nesillere taşınması bir sorumluluğu vardır. Kamp aracı ya da karavan alacaklar/kullananlar için bir eğitim veya sertifika programı zorunlu tutulabilir. Bu programda bu araçların doğru kullanımı, yasal yükümlülükler, cezai yaptırımlar, doğanın korunması, atıkların depolanması ve yönetimi, etik ve ahlaki değerler gibi konulara yer verilebilir. Böylelikle bu araçları almak isteyenlerde ve sahip olanlarda bir farkındalık yaratılabilecektir.

Hangi kamp çeşidi olursa olsun en belirgin özellik doğada olmaktır. Kamp alanlarındaki tüm kampçılar; odun kesmek, kamp ateşlerini hazırlığı yapmak ve kamp ateşini izlemek, balık tutmak, yüzmek, kayalar üzerinden atlamak, ormanda yürümek, dereleri keşfetmek, bisiklete binmek ve kuş gözlemciliği gibi bir dizi doğa temelli aktiviteye katılmaktadırlar (Garst vd., 2010, s. 95). Bahsi geçen tüm etkinliklerin, sağlıklı ve güvenli şekilde yapılabilmesi için korunan ve özen gösterilen bir doğaya ihtiyaç vardır. Bu temel yaklaşım araştırmanın odak noktalarından biridir. Doğaya verilen her türlü zararın mutlaka bir etkisi olacaktır. Verilen zararlar veya çevre kirliliği bölgeden bölgeye değişse de temel ilke doğanın korunması olmalıdır. Cole (2004, s. 56)'e göre, kamp yapmanın toprak ve bitki örtüsü üzerindeki etkileri bulunmaktadır ve bu etkiler lokal problemler olarak görülmektedir. Gürer, Arslaner, Gençer ve Abakay (2016, s. 161), doğanın korunması üzerine yaptıkları bir araştırmada, kirliliği oluşturan sebepler hakkında önemli sonuçlara yer vermiştir. Bunlar arasında; Off-road tahribatı, piknikçilerin atıkları, denetim eksikliği, doğa turizmi sonucu oluşan kirlilik, çöp atıkları ve buna bağlı çevre kirliliği dikkati çeken öğelerdir. Bu araştırmalardan da anlaşılacağı üzere, çadırli kamp, karavan kampı ve araç üstü çadırli kamplar bilinçsizce yapıldığında ciddi bir çevre sorununa neden olmaktadır. Bu sorunların çözümü, kampçılık işini icra eden katılımcıların eğitiminden ve yerel yönetimlerin bu alana verdikleri önemden geçmektedir. Garst, Williams ve Roggenbuck (2010, s. 92)'a göre, kamu tarafından yönetilen kamp alanlarının eğilimi, çadır alanı ve ateş çemberi içeren kamp alanlarından, kampçıların benzersiz deneyimler aradığı ve bir dizi farklı imkân sunan daha gelişmiş tesislere doğru ilerlemektedir. Bu değişimin kamp aracı ve karavan teknolojisi geliştikçe artacağı düşünülmektedir. Bu denetlenmez ve kontrol altına alınmaz ise çevresel sorunların artacağı anlamına da gelmektedir.

Türkiye'de son yıllarda büyük bir ivme kazanan karavan ve araç üstü çadır kampçılığı beraberinde konaklama sorununu da getirmektedir. Bu araçlar için yerel yönetimlerin ve özel işletmelerin araç kamp alanları oluşturması ve gereken alt yapıyı götürmesi gerekmektedir. Çevresel sorunların oluşmaması adına da güçlü bir kontrol ve denetleme sistemi kurulmalıdır. Birçok şehirde kamp araçları ve karavanlar için konaklama alanı sıkıntısı olduğu bilinmektedir. Nitekim forum sitelerinde bu sorunlar sık sık dile getirilmiştir. Türkiye'de karavan ve kamp

aracı turizmi emekleme sürecinde olduğu için park işletmecileri ve kamu yöneticileri, kampçıların kendi yerlerini seçmelerine olanak sağlamalıdır. Fakat bu serbestliğin denetlenmesi de zorunlu olmalıdır. Çünkü profesyonelce yönetilen park alanlarının sınırlı sayıda olduğu düşünülmektedir. Kamp alanında etik kurallara uyulması, doğanın korunması ve çevrenin temiz tutulması, kampın güvenliği ve keyfini arttıracaktır. Kamp atıklarının çok olmasına bağlı olarak; sinek, böcek, köpek, kedi, karınca, arı vb. hayvanlar daha az rahatsızlık vereceği gibi bunun dışında yaban hayvanı tehlikesi de azalacaktır.

Sonuç

Çadır kampçılığı, karavan kampçılığı ve araç üstü çadır kampçılığında, temel hedef doğa turizmi ve doğa ile iç içe olmak kadar doğanın korunmasıdır. Kamp aracı ve karavan teknolojilerinin hızlı gelişimi kamp yapma tercihlerini değiştirmiş ve farklı bir evreye sürüklemiştir. Artık araç ve karavan kullanımı ile birlikte kamplar daha konforlu ve daha uzun süreli bir hâl almıştır. Bununla birlikte izole ve az gidilen doğal alanlara ulaşım kolaylaşmış ve bilinçsiz kampçılar tarafından çok ciddi çevre sorunları ve kirlilik oluşmaya başlamıştır. Son zamanlarda ise kampçılar kaynaklı yangınların çıktığı da görülmektedir. Doğada yapılan tüm etkinliklerde çevre kirliliği, egzoz gazları ve katı atıklar gibi tüm zarar verici unsurların titizlikle yönetilmesi gerekir. Burada öncelikli hedef aslında doğal alanların korunması ve kirliliğin engellenmesidir. Çünkü bizler kampçılık gibi doğada yapacağımız tüm etkinliklerde bu çevreye muhtaç durumdayız. Özellikle pandemi sonrasında, insanların kapalı alanlardan çok doğaya yönelmesi yoğun bir çevre kirliliği oluşturmuştur. Birçok kamp alanında, bilinçsiz kampçılar tarafından oldukça ciddi doğa tahribatları ve çöp yığınları oluşmuştur. Tüm kamp alanlarındaki kirlilik ile ilgili sosyal medyada ve basında sıklıkla çevresel sorunlara dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda, özellikle bahsi geçen üç kampçılık tarzı içinde, bilinçli ve eğitilmiş bir kesimin oluşturulması önemlidir. Bu konuda neredeyse tüm şehirlerimizde var olan dağcılık ve doğa sporları kulüplerine büyük görevler düşmektedir. Buradaki paydaşlardan biri de belki de en önemlisi yerel yönetimlerdir. Çünkü özelleştirilmiş ve kamuya bağlı tüm kamp alanlarının denetlemesinden yerel yönetimler sorumlu olmalıdır. Bir başka hedefte, bilinçsizce yapılan ve piknikçilerin çadır konaklamalı eğlendiği veya zaman geçirdiği etkinliklerin sınırlandırılması olmalıdır. Çünkü doğa sporları eğitimi almamış, etik bilinci zayıf ve felsefesi oluşmamış bireylerin ve grupların piknik faaliyetlerine çadırı monte etmesi ile oluşan piknik kampçılığı (!) kalabalık ve doğa kirliliği sorunlarının oluşmasında büyük bir problemi ortaya çıkarmaktadır.

Sonuç olarak, bir doğa turizmi olan çadır kampçılığı, karavan kampçılığı ve araç üstü çadır kampçılığı hızla büyüyen bir alandır. Bu kontrolsüz büyüme ciddi çevresel sorunlara ve doğa tahribatına yol açmaktadır. Özellikle kamp araçları ile yapılan etkinliklerde, zorlu yolların aşılma durumu olduğu için daha izole yerlerde zarar görmektedir. Bu yaban aynı zamanda hayatına zarar vermekle beraber hayvan saldırılarına sebep olabilmektedir. Kamp alanlarındaki aşırı kalabalık, gürültü, ateş veya mangal dumanları doğanın terapi edici etkisini ortadan kaldırmaktadır. Bu kalabalık ve bilinçsizce yapılan kampçılığın etkin şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimler tarafından uygun yerlere karavan parkları yapılmalı, bu parklar için kesin ve net kurallar getirilmelidir. Karavan parkları, karavan sahiplerinin araçlarını sürekli olarak park edeceği bir otopark olarak görülmemeli ve bu konuda bir bilinç oluşturulmalıdır.

Öneriler

Bu derleme çalışmasında, elde edilen literatür bilgisine göre aşağıdaki önerilere yer verilmiştir. Bu öneriler, ciddi bir doğa turizmi ve rekreasyonel etkinlik olan her türlü kampçılığın gelişmesi, çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesine yardımcı olacaktır.

- Karavan veya kamp aracı (Off-road araçlar ile araç üstü çadır) almak isteyenlere zorunlu çevre ve doğa eğitimi verilmesi, eğitim aldıklarına dair bir sertifikasyon sistemi kurulması,
- Kamp ve karavan parkı alanlarının bölgenin özelliklerine ve uzman görüşüne göre planlanması ve yönetilmesi,
- Çadır kampı, karavan ve kamp aracı için ayrı alanların oluşturulması,
- Kamp ateşi yakılan ve yakılmayan alanların ayrılması,
- Kamp yapılacak bölgelerde kuralların net olarak belirtilmesi ve uymayanlara cezai yaptırımların uygulanması, bu konuda kolluk kuvvetleri ile iş birliği yapılması,
- Çöp, atık ve toplama sistemlerinin kurulması,
- Kirliliğin çok fazla olduğu piknik temelli kampçılık (çadırlı piknik) için belirli alanlar hazırlanmalı ve diğer kampçılar ile aynı alanın paylaşılmasının engellenmesi,
- Kamp ve karavan alanları için yerel yönetimler tarafından master plan hazırlanması,
- İlgili tüm kurumlar ile iş birliği yapılması ve uzman görüşü alınması
- Sürdürülebilirliğin sağlanması için etkili bir yönetim sistemi kurulması,
- Kampçılık yapacaklar için bir sertifikasyon programının açılması ve uygulanması yoluyla halkın bilinçlendirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Atalay, A., Perkumiene, D., Svagzdine, B., Aleinikovas, M., Skema, M. (2024). The threat to clean environment: The carbon footprint of forest camping activities as social tourism in Turkey and Lithuania. *Journal of Infrastructure Policy and Development*, 8(1). 2315 <https://doi.org/10.24294/jipd.v8i1.2315>
- Bell, S., Tyrvaenen, L., Sievanen, T., Pröbstl, U., Simpson, M. (2007). Outdoor recreation and nature tourism: A European perspective. *Living Reviews in Landscape Research*, 1(2), 1-46. <http://dx.doi.org/10.12942/lrlr-2007-2>
- Blichfeldt, B. S., Mikkelsen, M. V. (2015). Camping tourism. In J. Jafari, & H. Xiao (Eds.), *Encyclopedia of tourism*. Springer., 1-1, <http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-01669-6>
- Brooker, E. (2012). In search of entrepreneurial innovation in the Australian outdoor hospitality parks sector. *European Journal of Tourism Research*, 5(1), 68-71.
- Brooker, E., Joppe, M. (2013). Trends in camping and outdoor hospitality - an international review. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 3, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2013.04.005>
- Brooker, E., Joppe, M. (2014). A critical review of camping research and direction for future studies. *Journal of Vacation Marketing*, 20 (4), 335-351. <https://doi.org/10.1177/135676671453246>
- Bunds, K., Casper, J. (2018). Sport, physical culture, and the environment: An introduction. *Sociology of Sport Journal*, 35(1), 1-7.
- Caldicott, R. W., Scherrer, P., Harris, A. (2022). The RV camping framework for understanding modern camping practices. *Tourism Management Perspectives*, 43, 100990.
- Capaldi, C. A., Dopko, R. L., Zelenski, J. M. (2014). The relationship between nature connectedness and happiness: A meta-analysis. *Frontiers in psychology*, 5, Article 976, 1-15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.00976>
- Cerovic, Z. (2014). Innovative management of camping accommodation. *Horizons: International Scientific Journal Series A*, 13, 55-68. <https://doi.org/10.30892/gtg.28127-474>
- Cole, D. N. (2004). Impacts of hiking and camping on soils and vegetation: A review. *Environmental Impacts of Ecotourism*, 41-60. <https://doi.org/10.1079/9780851998107.0041>

- Coleman Company, Inc, Outdoor Foundation. (2014). 2014 American camper report. Golden, CO, USA: Coleman.
- Collins, D., Kearns, R. (2010). Pulling up the tent pegs? The significance and changing status of coastal campgrounds in New Zealand. *Tourism Geographies*, 12(1), 53-76. <https://doi.org/10.1080/14616680903493647>
- Cordell, H. K., Betz, C. J., Bowker, J. M., English, D. B. K., Mou, S. H., Bergstrom, J. (1999). *Outdoor recreation in American life: A national assessment of demand and supply trends*. Champaign, IL: Sagamore Publishing.
- Cordell, H. K., Tarrant, M. A. (2002). Forest-based outdoor recreation. *Southern Forest Resource Assessment, Gen. Tech. Rep. SRS*, 53, 269-282.
- Dellora, G., Martin, B., Saunders, R. (1984). Motorised recreational vehicles perception and recreational conflict, *Environmental Report, Graduate School of Environmental Science*, (17), 72.
- Dinç, A., Öztürk, R. (2013). Beyşehir Gölü Milli Parkı'nın ekoloji ve turizm bakımından araştırılması. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6 (1), 118-123.
- Eagleston, H. A., Marion, J. L. (2018). "Naturalness" in designated wilderness: long-term changes in non-native plant dynamics on campsites, Boundary Waters, Minnesota. *Forest Science*, 64(1), 50-56. <https://doi.org/10.5849/FS-2017-078>
- Eigenschenk, B., Thomann, A., McClure, M., Davies, L., Gregory, M., Dettweiler, U., Inglés, E. (2019). Benefits of outdoor sports for society. A systematic literature review and reflections on evidence. *International journal of environmental research and public health*, 16(6), 937. <https://doi.org/10.3390/ijerph16060937>
- Forsyth, T. (2003). *Critical political ecology: The politics of environmental science*. New York, NY: Routledge
- Garst, B. A., Williams, D. R., Roggenbuck, J. W. (2010). Exploring early twenty-first century developed forest camping experiences and meanings. *Leisure Sciences*, 32(1), 90-107. <https://doi:10.1080/01490400903430905>.
- Grande, K. (2021). An exploratory analysis of the camping industry as a provider of lodging and recreational resources. The case of outdoor hospitality parks (OHPs) in unattractive regions. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 33. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2021.100365>
- Grant Jr, T. J. (2014). Green monsters: Examining the environmental impact of sport stadiums. *The Villanova Environmental Law Journal*, 25(1), 148-176.
- Green, F. B. (1978). Recreation vehicles: A perspective. *Annals of Tourism Research*, 5(4), 429-439. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(78\)90322-5](https://doi.org/10.1016/0160-7383(78)90322-5)
- Gunn, A.S. (1994). "Environmental Ethics and Tropical Rain forests: Should Greens Have Standing?" *Environmental Ethics* 16, 21-40. <https://doi.org/10.5840/enviroethics199416139>
- Gürer, B., Arslaner, G.K., Gençer, D., Abakay, U. (2016). Doğa sporları kapsamında çevrenin korunması. *The Journal of Academic Social Sciences*, 4(29), 156-166. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.1251>
- Gürer, B., Caymaz, E. (2019). Investigation of leisure perceptions of individuals in outdoor sports. *International Journal of the Sociology of Leisure*, 2(3), 255-265. <https://doi.org/10.1007/s41978-018-0021-y>
- Gürer, B. (2021). Leisure assessment during pandemic restrictions process in Turkey. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(3), 520-522.
- Gürer, B., Biçer, M. (2022). Physical activity, outdoor and adventure sports during the Covid-19 Pandemic process. *Baltic Journal of Sport and Health Sciences*, 1(124), 13-22. <https://doi.org/10.33607/bjshs.v1i124.1160>

- Gürer B., Çelebi Atalay M., Fındık T. (2022). *Dağcılık, doğa ve macera sporlarında liderlik (Dağ - doğa - macera liderliği)*. Türkiye Dağcılık Federasyonu Yayınları, Editör: Burak Gürer, 1. Basım, Sayfa Sayısı 223.
- Harding, M. (2013). *The VW campervan - a biography*. London, UK: Aurum Press.
- Hassan, A., Juahir, H., Jamaludin, N. S. (2009). The level of environmental awareness among students to fulfill the aspiration of national philosophy of education. *American Journal of Scientific Research*, 5, 50-58.
- Hogue, M. (2011). A short history of the campsite. *Places Journal*. https://placesjournal.org/article/a-short-history-of-the-campsite/?gclid=EAIaIQobChMIwPu5t4qs3AIVAQAAAB0BAAAAEAAAYACAAEgJVzfd_BwE&cn-reloaded=1
- Iannacone, J. I. (2021). Negotiating crises interpretations: The global rhetorical arena of the 2018 migrant caravan "crisis". *Public Relations Review*, 47(2), 102034. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2021.102034>
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) (2013). Fifth Assessment Report (AR5). <https://www.ipcc.ch/reports/> Erişim Tarihi: 21.02.2024
- Kenar, G. (2023). Karavan turistlerinin motivasyonuna etki eden unsurların belirlenmesi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 445-466. <https://doi.org/10.32572/guntad.1243815>
- Kolesnikova, Y. V. (2016). Influence of transport infrastructure on migration routes and mortality of representatives of the animal world. *Protection of animals during the operation of vehicles. Development of the transport system of Russia: problems and prospects. Collection of scientific papers based on the 1st Int. Scientific-practical conference of the NOO "Professional Science" 5-24*
- Lashley, C. (2015). Researching snails on holiday: An agenda for caravanning and caravanners? *Research in Hospitality Management*, 5 (2), 115-122. <http://dx.doi.org/10.2989/RHM.2015.5.2.2.1275>
- Lawrence K. (2018). *Camper perceptions of wilderness vs measured biophysical impacts: Comparisons on Wunambal Gaambera Country in the Northern Kimberley*. Undergraduate diss., School of Veterinary and Life Sciences, Murdoch University.
- Lin, C. H., Chuang, Y. W. (2021). A study of participation motivation, experience and satisfaction in camping tourists. *Open Journal of Applied Sciences*, 11(2), 190-201. <https://doi:10.4236/ojapps.2021.112013>
- Loney, G. (2021). Free caravan rest stops in Bunbury to stay, despite holiday park owners' anger. Australian Broadcasting Commission. Viewed 13 May <https://www.abc.net.au/news/2021-05-19/free-caravan-sites-to-stay-on-ocean-drive-at-bunbury/100148984>
- Louv, R. (2005). *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*. Chapel Hill, NC: Algonquin Books of Chapel Hill.
- Ma, S., Craig, C.A., Feng, S. (2020). The Camping Climate Index (CCI): The development, validation, and application of a campingsector tourism climate index. *Tourism Management*, 80, 104105. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104105>
- MacLeod, N. (2017). Camping tourism. In: Lowry LL (editor). *The SAGE International Encyclopaedia of Travel and Tourism*. SAGE Publications. 1124–1229.
- Makse, S. (2021). *City of Albany set to decline offer to seek RV friendly status over competition fears*. Albany Advertiser, West Australian Newspapers Limited. viewed 22 May <https://www.albanyadvertiser.com.au/news/albany-advertiser/city-of-albany-set-to-decline-offer-to-seek-rv-friendly-status-over-competition-fears-ng-b881877170z>
- Marasinghe, S., Simpson, G. D., Newsome, D., Perera, P. (2020). Scoping recreational disturbance of shorebirds to inform the agenda for research and management in Tropical

- Asia. *Tropical Life Sciences Research*, 31(2), 51-78. <https://doi.org/10.21315/tlsr2020.31.2.4>
- Marasinghe, S., Perera, P., Simpson., G.D., Newsome, D. (2021). Nature-based tourism development in coastal wetlands of Sri Lanka: An importance–performance analysis at Maduganga Mangrove Estuary. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism* 33, 100345. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2020.100345>
- Marion, J. L., Leung, Y. F., Eagleston, H., Burroughs, K. (2016). A review and synthesis of recreation ecology research findings on visitor impacts to wilderness and protected natural areas. *Journal of forestry*, 114(3), 352-362. <https://doi.org/10.5849/jof.15-498>
- Margaryan, L., Fredman, P. (2017). Bridging outdoor recreation and nature-based tourism in a commercial context: Insights from the Swedish service providers. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism* 17, 84–92. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2017.01.003>
- McCarthy, L. (2022). Cheeky free campers. CQToday. viewed 13 May <https://cqtoday.com.au/news/2022/01/20/cheeky-free-campers/>.
- Mikkelsen, M.V., Cohen, S.A. (2015). Freedom in Mundane Mobilities: Caravanning in Denmark. *Tourism Geographies*, 17 (5), 663-681. <https://doi.org/10.1080/14616688.2015.1084528>
- Mikkelsen, M.V., Blichfeldt, B.S. (2018). "Grand parenting by the pool", *Young Consumers*, 19 (2), 127-140. <https://doi.org/10.1108/YC-04-2017-00675>
- Mikulic, J., Prebezac, D., Seric, M., Kresic, D. (2017). Campsite choice and the camping tourism experience: Investigating decisive campsite attributes using relevance-determinance analysis. *Tourism Management*, 59, 226-233. <http://dx.doi.org/10.1016/j.tourman.2016.07.020>
- Mincyte, D., Casper, M. J., Cole, C.L. (2009). Sports, environmentalism, land use, and urban development. *Journal of Sport & Social Issues*, 33(2), 103–110. <https://doi.org/10.1177/0193723509335690>
- Muneenam, U., Suwannattachote, P. (2023). Private RV (rooftop tent) camping in southern Thailand. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 46(1), 243-251. <http://dx.doi.org/10.30892/gtg.46127-1021>
- Off Road Tents. (2019). The rooftop tent guide: The basics to Start camping off the ground (rooftop tents), Independently published, n.p
- Oh, C. O., Park, M., Hammitt, W. E. (2007). Predicting site choice behavior among types of campers. *Journal of Park & Recreation Administration*, 25(3), 23-40.
- Ostby, P. (2013). Car mobility and camping tourism in Norway, 1950–1970. *Journal of Tourism History*, 5(3), 287-304. <https://doi.org/10.1080/1755182X.2014.938777>
- Özdemir Yılmaz, G., Kafa Gürol, N. (2012). Balıkesir ilinin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 23-32.
- Palmberg, I. E., Kuru, J. (2000). Outdoor activities as a basis for environmental responsibility. *The journal of environmental education*, 31(4), 32-36. <https://doi.org/10.1080/00958960009598649>
- Patterson, I., Pegg, S., Mahedevan, R. (2015). The benefits of short stay caravan travel based on the lived experiences of grey caravanners in Australia. *Tourism Analysis*, 20 (5), 539-549. <https://doi.org/10.3727/108354215X14411980111497>
- Pfahl, M. (2013). The environmental awakening in sport. *The Solutions Journal*, 4(3), 67–76.
- Prince, H. E. (2017). Outdoor experiences and sustainability. *Journal of adventure education and outdoor learning*, 17(2), 161-171. <https://doi.org/10.1080/14729679.2016.1244645>
- Robbins, P. (2004). *Political ecology*. Oxford, UK: Blackwell Publishing.

- Rogerson, C. M., Rogerson, J. M. (2020). Camping tourism: A review of recent international scholarship. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 28(1), 349-359. <https://doi.org/10.30892/gtg.28127-474>
- Sirakaya, E., Woodside, A. (2005). Building and testing theories of decision making by travelers. *Tourism Management* 26(6), 815–832. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2004.05.004>
- Stevenson, L. C., Allen, T., Mendez, D., Sellars, D., Gould, G. S. (2020). Is open defaecation in outdoor recreation and camping areas a public health issue in Australia? A literature review. *Health Promotion Journal of Australia*, 31(3), 525-532. <https://doi.org/10.1002/hpja.300>
- Tcyplakova, E. G., Sinko, G. I., Purina, N. M., Yankevich, Y. G., Yankevich, K. A. (2021). Environmental consequences of recreational vehicle impact. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 723, (4),042036. IOP Publishing. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/723/4/042036>
- Tsyplakova, E.G., Yankevich, Y.G. (2017). Analysis of the impact of vehicles on the air environment of the northern cities of Russia. *XXI Tsarskoye Selo readings: materials of the international scientific conference*. St. Petersburg, 132-139.
- Ten Brink, P., Mutafoglu, K., Schweitzer, J.-P., Kettunen, M., Twigger-Ross, C., Baker, J., Kuipers, Y., Emonts, M., Tyrväinen, L., Hujala, T., et al. (2016). *The Health and Social Benefits of Nature and Biodiversity Protection. A report for the European Commission*; Institute for European Environmental Policy: London, UK; Brussels, Belgium,
- Tilin, A., Grudowski, M. (1997). Dynamite! A visual history of all the gear we couldn't and still can't-do without. *Outside*, 132–139.
- Timothy, D. J., Teye, V. B. (2009). *Tourism and the Lodging Sector*. London: Butterworth-Heinemann. Routledge.
- Tomesani, G. (2023). *Rooftop tent*. Archivio digitale delle tesi di laurea e di dottorato. ARC III - Scuola del Design
- TOBB (2021). Türkiye karavan sektörü durum analizi raporu. Available in https://www.manisatso.org.tr/UserFiles/dosyalar/turkiye_karavan_sektoru_durum_analizi_raporu_hakkinda_5909.pdf, (28.02.2024).
- Topay, M., Koçan, N. (2009). Kamping/Çadırli kamp için alan seçim kriterlerinin belirlenmesi ve Bartın-Uluyayla'da örnek bir uygulama. *Turkish Journal of Forestry*, 10(1), 116-128. <https://doi.org/10.18182-tjf.56585-195725>
- Toudert, D. (2021). Migrant caravan crisis: Some realities about the public discourse on Twitter. *Migraciones internacionales*, 12(1-21). <https://doi.org/10.33679/rmi.v1i1.2172>
- Tülek, B., Atik, M. (2013). Doğa korumada ekolojik ağlar; habitat bağlantıları ve Antalya Düzlerçamı yaban hayatı geliştirme sahası örneğinde incelenmesi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6(1), 01-06.
- Yılmaz, B. (2006). *Doğa sporlarına katılımın sosyal bütünleşmeye etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Spor Anabilim Dalı. Ankara
- Williamson, J., Hassanli, N., Grabowski, S. (2021). OzNomads: a case study examining the challenges of COVID-19 for a community of lifestyle travellers. *Current Issues in Tourism*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/13683500.2021.1928009>
- Yoon, Y., Uysal, M. (2005). An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: a structural model. *Tourism management*, 26(1), 45-56. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2003.08.016>

Yorgun, B., İlal, N. Ç., Çalışkan, U., Ulusoy, H. (2023). Kamp karavan turizmi mobil uygulamalarına ilişkin görüşler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 1374-1399. <http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1280693>

İnternet Kaynakları

https://www.kuzka.gov.tr/paylasim/yayinlar/rapor_analiz/20210625_turkiye_potansiyel_karavan_alanlari_tespit_raporu.pdf. Erişim Tarihi: 19.02.2024

<https://tursab.org.tr/apps//Files/Content/0ba59553-43d3-4a21-a280-7efaaff799a3.pdf>. Erişim Tarihi: 21.02.2024

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/8-bin-kisilik-doga-kampindan-kalan-copler-kirlilige-yol-acti-2535744> Erişim tarihi: 21.02.2024

<https://www.trthaber.com/haber/yasam/kamp-keyfi-zehir-olmasin-683529.html> Erişim tarihi: 21.02.2024

<https://www.antalyakorfez.com/karavan-turizmi-cevreyi-kirletiyor> Erişim tarihi: 22.02.2024

<https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/assets/upload/dosyalar/kuzeydogu-anadolu-bolgesinde-kamp-karavani-turizmi.pdf> Erişim tarihi: 22.02.2024

<https://www.e-c-f.com/wp-content/uploads/2021/08/E.1.0-9.pdf> Erişim tarihi: 28.02.2024

https://www.e-c-f.com/wp-content/uploads/2021/08/europabestand_C-RM.pdf Erişim tarihi: 28.02.2024